

ШЛЯХ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ В СВІТІ

В. В. ВЕЛИЧКО, канд. екон. наук, доцент

А. О. ПУТИВСЬКИЙ, магістр

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

У сучасному світі транснаціональні корпорації відіграють все більшу роль. Транснаціональні компанії займають системоутворюючу позицію у світовій економіці та у світовій політиці.

Виділяють три головні етапи розвитку транснаціональних компаній:

1) Початок 20-го сторіччя. На початку попереднього століття людство почало створювати транснаціональні компанії для розробки сировини у менш розвинених країнах та створювали там торгові представництва.

2) Середина 20-го сторіччя. Великі компанії почали виносити виробництво до інших країн презентуючи свої товари на нових ринках. Цей поштовх відбувся завдяки автоматизації виробництва тим самим, меншу роль почав відігравати персонал, та стало можливим використовувати менш освідчений персонал нових для компанії країн. Такі кроки надали можливості зменшити витрати на виробництво та підняти прибуток. У 60-ті роки з'явився термін транснаціональні компанії.

3) Кінець 20-го сторіччя та початок 21-го. Цей період ще називають періодом глобалізації. Все більше компаній велетнів поглинають малі компанії, так малі місцеві компанії стають частиною великої корпорації та продовжують випускати ті самі продукти під іменитим логотипом. Корпорація є материнською компанією, яка надає принципи, методи та технології для дочірніх компаній. Для малих компаній це найпростіший крок для розвитку так, як разом зі злиттями компанія отримує і інвестиції для розвитку.

Транснаціональні компанії поділяються на три великі групи:

- 1) Горизонтально інтегровані - управляють підрозділами, розташованими в різних країнах, виробляють однакові або подібні товари
- 2) Вертикально інтегровані – управляють підрозділами в одній країні, які виробляють товари для підрозділів в інші країни.
- 3) Роздільні транснаціональні компанії – управляють підрозділами розташованими в різних країнах, які вертикально чи горизонтально не об'єднані.

Транснаціональні компанії роблять великий вклад до економіки країн:

- У цілому вони забезпечують половину світового виробництва;
- На транснаціональні компанії приходить 63 % світової торгівлі, слід відмітити що майже половина цієї торгівлі це торгівля у середині транснаціональної компанії;
- 80% патентів та ліцензій на нову техніку, технології та «ноу-хау» приходить до транснаціональних компаній;
- 90% світового об'єму прямих іноземних інвестицій.
- На підприємствах транснаціональних компаній працює приблизно 50 млн. осіб.

Сьогодні транснаціональні компанії мають дуже великі бюджети. У рейтингу найбільших економік світу у першій сотні 55 – це транснаціональні компанії, і лише 45 – економіка країн.

В цілому у списку найкрупніших корпорацій домінує декілька країн – США, країни ЄС, Швейцарія та Японія, 85% від загальної кількості транснаціональних компаній – це компанії зі штаб-квартирою у цих чотирьох країнах. (30%-США, 20%-Японія, ЄС – 23%, Великобританія-7%, Швейцарія – 5%).

Можемо зробити висновок, що транснаціональні компанії є важливим рушієм головних процесів сучасної економіки. Вплив на світову економіку має дуалістичний характер. З одного боку, транснаціональна компанія є продуктом міжнародних економічних відносин, з іншого – вони самі мають великий вплив на формування міжнародних економічних відносин.

Активність транснаціональних компаній та потік прямих іноземних інвестицій в Україну значно менша ніж у країн східної Європи та СНД. Але Україна залишається досить привабливою для міжнародних компаній, але фактори великого рівня корупції та нестабільності політичного та економічного стану країни нівелюють цю привабливість й знижують конкурентні переваги. Найбільшою конкурентною перевагою є географічне положення України та невеликий рівень витрат на оплату праці. Присутність транснаціональних компаній в Україні є важливою так, як вітчизняна економіка знаходиться на новому, перехідному етапі розвитку.

Стратегії великих корпорацій, які ведуть діяльність в Україні, можливо умовно поділити на три групи.

Перший тип є характерним для компаній які виробляють товари для українського споживача. Це такі компанії як McDonald's, Coca-Cola, Philip Morris, Kraft, KFC та інші. Головна мета стратегії це примноження прибутків.

Другий тип використовується великими компаніями трейдерами, які будують переробні заводи і торговцями сільгосппродукцією. Мета – поглинання значного обсягу ринку.

Третій тип притаманний для компаній колишнього СРСР, та полягає у великому рівні знань нашого ринку, тим самим компанія може почуватись на рівні з вітчизняними виробниками.

Висновки. Присутність транснаціональних компаній на сьогодні відіграють важливу економічну роль, вони впливають економіку країн, прискорюють науково-технічний процес. В Україні діяльність транснаціональних компаній поширюється з останніми роками, та має вирішити багато проблем населення та додати інвестицій у країну, міжнародні компанії все більше поширюють виробництво в Україні, так за останні роки Coca-Cola відбудувала нову величезну лінію розливу, Shell оновив вишки для нафтовидобутку, а компанія NASA підписала договори на запуск ракет з території України. Так завдяки інвестиціям у інші країни транснаціональні компанії додають собі прибутків, а приймаючі країни отримують можливості для розвитку економіки.